

La SEPA: un avanç cap a la integració dels sistemes de pagament europeus

La lliure circulació de béns, serveis, persones i capitals entre els 28 països que formen la UE és, des de fa anys, un objectiu central de la Unió Europea al qual és impensable renunciar. Els avanços polítics han permès una integració gradual dels diferents mercats nacionals. No obstant això, continuen existint elements que impedeixen un nivell d'integració més elevat. La fragmentació entre els diferents sistemes de pagament nacionals n'és un, tot i que, probablement, s'aconseguiran avanços importants per unificar-los, en els pròxims anys, mitjançant la Zona Única de Pagaments en Euros (SEPA, per les sigles en anglès).

La integració dels sistemes de pagament a nivell europeu no és una tasca senzilla, en especial si tenim en compte que, fins avui, les normes que en regulen el funcionament a nivell nacional poden ser molt variades dins la UE. Aquestes diferències expliquen, en part, el grau divers de penetració dels instruments de pagament electrònic (que engloben tots els mitjans de pagament, llevat de les operacions en efectiu) entre països. El 2010, gairebé el 40% de les transaccions a la UE es duïen a terme a través de mitjans de pagament electrònics. Aquesta xifra varia, significativament, d'un país a un altre i oscil·lava entre el 65% de Finlàndia i el 4% de Grècia.⁽¹⁾ No obstant això, el reduït import amb què normalment s'efectuen les operacions en efectiu eleva el pes relatiu dels mitjans de pagament electrònics fins al 90% del valor total de les transaccions que es realitzen a la UE.

L'anàlisi de la composició dels sistemes de pagament electrònic a nivell nacional proporciona noves evidències d'aquesta heterogeneïtat. Com s'observa al segon gràfic de la pàgina següent, el 2012, el pes dels tres instruments de pagament més utilitzats, transferències bancàries, domiciliacions bancàries i targetes, era molt diferent a cada país. Així, els tres mitjans de pagament copaven gairebé la totalitat de les transaccions electròniques realitzades als països del Nord d'Europa (Finlàndia, Dinamarca i Suècia) i a Alemanya. A la majoria de països, aquests tres sistemes de pagament, tot i tenir una posició clarament preponderant, no tenien un domini tan absolut. A França i a Itàlia, en canvi, només representaven el 83,7% i el 82,2% dels pagaments electrònics, respectivament. En el cas francès, l'ús més generalitzat dels xecs bancaris, que, el 2012, va arribar al 15,5% de totes les transaccions electròniques, enfront del 4,5% del conjunt de la UE, explica aquest pes menor.

Entre els tres mitjans de pagament més estesos a la UE s'aprecien, també, diferències importants. Un clar exemple és el pagament amb targetes, que, malgrat que, el 2012, acumulava més del 65% del conjunt de transaccions a Suècia, a Dinamarca o a Portugal, a Alemanya representava, només, el 17%. Al país germànic, en canvi, les domiciliacions bancàries representaven gairebé el 50% de les transaccions electròniques.

Malgrat la important disparitat entre els diversos mètodes de pagament electrònics, en els últims anys, s'observa una certa convergència.⁽²⁾ Un clar exemple és la pèrdua gradual de pes dels xecs bancaris. El contrari succeeix amb l'ús de les targetes, que continuen guanyant pes relatiu a gairebé tots els països de la UE. El primer gràfic d'aquest article mostra la menor variabilitat en l'ús dels diferents mètodes de pagament entre països que s'ha produït en els últims anys. Que aquest procés continuï avançant depèn, sobretot, de l'evolució de les preferències dels particulars i de les empreses, dels avanços tecnològics que puguin tenir lloc i de possibles canvis en l'entorn regulador.

Pel que fa a aquest últim aspecte, l'entrada en vigor de la SEPA pot jugar un paper important com a catalitzador del procés d'integració dels sistemes de pagament a nivell europeu. L'objectiu de la SEPA és aconseguir un mercat únic d'instruments de pagament per a particulars, empreses i administracions públiques en què, dins el marc geogràfic de la SEPA, no hi hagi distinció entre les operacions nacionals i les transfrontereres. Per aquest motiu, s'estableixen unes directrius comunes que estandarditzen, automatitzen i sotmeten a un marc legal harmonitzat dos dels tres principals sistemes de pagament més utilitzats a la UE: les transferències i les domiciliacions bancàries. Aquestes directrius entraran plenament en vigor a partir de l'agost del 2014 per als països de la zona de l'euro i, amb posterioritat, s'ampliaran a la resta de països que formaran part de la SEPA (els membres de la UE que no pertanyen a la zona de l'euro, més Islàndia, Liechtenstein, San Marino, Noruega, Mònaco i Suïssa).

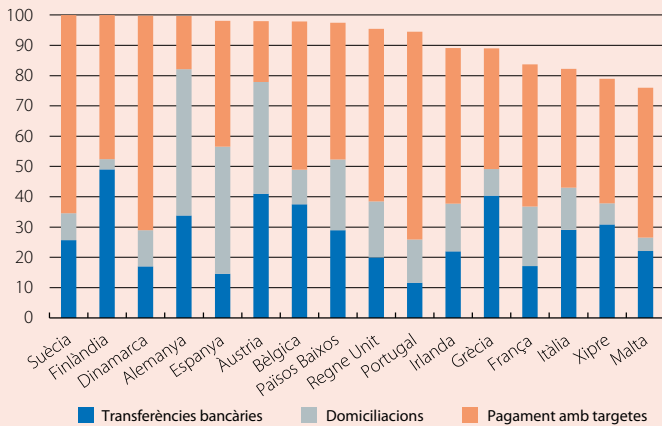
Els beneficis potencials derivats de la correcta implementació de la SEPA són nombrosos, i els podem dividir en tres grups. En primer lloc, l'equiparació dels pagaments nacionals i transfrontereres reduirà el cost d'aquests últims i facilitarà, per tant, les rela-

(1) Vegeu Schmiedel, H., Kostova, G. i Ruttenberg, W., «The social and private costs of retail payment instruments: a European perspective», Occasional Paper Series, núm. 137, setembre 2012.

(2) Martikainen, E., Schmiedel, H., i Takalo, T., «Convergence in European Retail Payments», Occasional Paper Series, núm. 137, juny 2013.

Pes dels tres principals sistemes de pagament de la UE

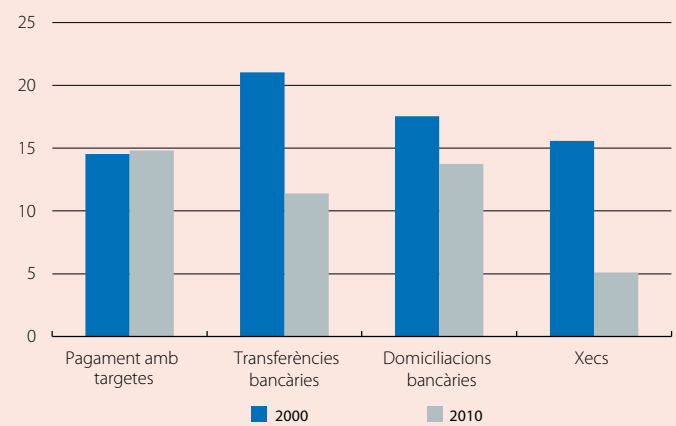
Total de transaccions electròniques (%)

Font: "la Caixa" Research, a partir de dades del BCE.

Grau de divergència en l'ús dels mitjans de pagament electrònics

Desviació estàndard del pes dels mitjans de pagament entre països

Font: "la Caixa" Research, a partir de dades del BCE.

cions entre els agents econòmics de diferents països. De fet, un únic compte bancari serà suficient per efectuar i rebre tots els pagaments dins els països sota el paraigua de la SEPA, independentment del país d'origen i del de destinació. En segon lloc, l'harmonització de la normativa dels sistemes de pagament incrementa el mercat potencial al qual es dirigeixen els proveïdors d'aquests instruments, la qual cosa els permet explotar economies d'escala. Al mateix temps, afavoreix la competència entre els proveïdors, amb els beneficis per als usuaris i les millores d'eficiència del sistema que això comporta. S'espera, per tant, una major convergència de preus entre els diferents mitjans de pagament, la qual cosa, en última instància, hauria d'afavorir, també, una major similitud en l'ús dels diferents mitjans de pagament entre països. Finalment, la introducció de la normativa SEPA incentivarà, també, la innovació i reforçarà la seguretat dels sistemes de pagament, una condició bàsica per al seu bon funcionament.

Sens dubte, la creació de la SEPA permetrà avançar cap a l'harmonització dels sistemes de pagament a Europa. No obstant això, aquest projecte no és suficient per garantir una plena integració dels sistemes de pagament a nivell europeu. És possible albirar, a l'horitzó, els reptes que caldrà superar. Destaca, entre els més urgents, la finalització del marc regulador per al pagament amb targeta. Fins avui, només s'ha dissenyat les línies mestres d'aquest marc i s'ha potenciat l'adopció de targetes amb xip i codi secret, que són més segures que les seves predecessores. No obstant això, la importància creixent de les targetes entre els principals sistemes de pagament a l'àmbit europeu limita la concreció d'una normativa comuna.

Un segon repte que cal abordar és la incorporació en l'espai SEPA dels nous mètodes de pagament, com els pagaments *on-line* (eSEPA) o mitjançant el telèfon mòbil. En aquest aspecte, el marc regulador ha de ser prou flexible per adaptar-se ràpidament a l'aparició de nous instruments de pagament. D'aquesta manera, s'evitarà la creació de 34 mercats nacionals diferents, que, amb posterioritat, hauran de migrar a un espai comú. Finalment, és important eliminar les possibles barreres que dificultin l'entrada de nous competidors als diferents mercats nacionals.

Per tant, la creació de la Zona Única de Pagaments en Euros (SEPA) és un primer pas significatiu cap a una integració dels sistemes de pagament europeus. Un procés que, si es completa amb èxit, millorarà el funcionament dels instruments de pagament i afavorirà, per tant, les relacions econòmiques entre els països europeus.

Joan Daniel Pina

Departament d'Economia Europea, Àrea d'Estudis i Anàlisi Econòmica, "la Caixa"